

YOKA

De biografie van actrice en zangeres Yoka Berretty

Colofon

ISBN: 978 94 6365 515 6

1e druk 2023

© 2023, Peter van der Aa

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Foto omslag: Yoka in 1970 (Wouter van Heusden/org.cc 4.0)

Foto auteur: Manuela Koelemij

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

YOKA

De biografie van actrice en zangeres Yoka Berretty

Peter van der Aa

Voor Yumi

'Yoka Berretty is net confetti'

(Kees van Kooten op de Bescheurkalender van het
Simplistisch Verbond)

Inhoud

Vooraf	11
1. De melkboer van de Prinsengracht	15
2. Wervelende kleuren	17
3. Verhippen van de honger	29
4. Verdriet, dat helpt geen pest	41
5. Worstelen met gevoelens	49
6. Voortdurend in beweging	65
7. Blij en blue	79
8. Hollen of stilstaan	87
9. Wat een vrouw!	95
10. Altijd betrokken	101
11. Rollen bij de vleet	105
12. Grillige vormen	119
13. Geprezen en verguisd	125
14. Levenslijnen	135
15. Confetti	147
16. Spelen met de aandacht	163
17. Gouden krullen	177
18. Zonder glamour	187
19. Mal oud worden	201
20. Door het slijk	217
21. Quelle misère, ma mère	227
22. Dag schat!	239
23. Voetnootjes	247
Bijlagen	
1. Vrienden van Yoka	249
2. Verantwoording	257
3. Bronnen en geraadpleegde literatuur	259
4. Filmografie	263
5. Theatervoorstellingen	265
6. Personenregister	267

VOORAF

Zo is het, zo was het

Het was een knappe, flamboyante, talentvolle jonge vrouw die in het begin van de jaren vijftig het saaie, naoorlogse Nederland liet voor wat het was en Europa in trok als was het de wijde wereld. Ze leek in niets meer op het wat introverte, eenzame kind uit haar jeugd, dat liever bij haar vriendinnetje wilde wonen dan thuis en dat ze later ooit omschreef als ‘een meisje met tweeduizend sproeten, peenhaar, een bril en heel magere benen. Een wangedrocht’. Aan de hand van haar eerste grote liefde ging Joke Meijeringh naar Parijs, halverwege de vorige eeuw het eldorado voor kunstenaars van allerlei slag en het centrum van cultuur en haute couture. In de Franse hoofdstad nam ze acteerlessen, dompelde zich onder in het uitgaansleven en ontmoette ze inspirerende schrijvers en acteurs. Enkele jaren later streek ze neer in Rome, waar ze haar eerste filmrollen speelde. In die steden legde ze de basis voor haar veelzijdige carrière, die zich toch vooral in Nederland zou afspelen.

Het lijkt soms of haar leven niet in Rotterdam begon in 1928, maar pas veel later in Parijs en Rome. In talloze interviews vertelde ze keer op keer over die periode waarin ze zichzelf heel symbolisch een nieuwe naam aanmat. Joke Meijeringh was passé; Yoka Berretty (‘Die naam doet het in de hele wereld!’) klaar voor de toekomst. Over de twee decennia daarvoor had ze het eigenlijk nooit meer. In vrijwel geen van die vele artikelen in kranten en tijdschriften repte ze over haar kindertijd en hoe het haar vergaan was in

de oorlogsjaren. En niemand vroeg er ook naar. Maar niet alleen in het openbaar, ook in haar persoonlijke omgeving had ze het niet graag over vroeger. Haar eigen kinderen kennen niet of nauwelijks de simpele feiten uit haar jeugd: waar ze woonde, op welke scholen ze zat, wie haar vriendinnen waren. Ze vertelde er niet uit zichzelf over en als iemand er toch eens naar vroeg, had ze geen zin om erover te praten. Yoka was een multitalent. Ze kon veel, té veel misschien: acteren, zingen, pianospelen, tekenen, schilderen en dansen. Daarbij was ze ook nog eens een prachtige verschijning met haar blonde krullen, blauwe ogen, hoge jukbeenderen, pretkuiltjes in haar wangen en een aangename brutale uitstraling. Ze was chaotisch, een wervelwind, een enfant terrible. Maar ze was tegelijk een hartelijke persoonlijkheid, betrokken, bewogen en behulpzaam. De populariteit kwam haar aanwaaien; vele jaren was ze niet van de televisie te slaan. Hoogtepunt in haar carrière was haar optreden halverwege de jaren zestig in het omstreden satirische tv-programma *Zo is het toevallig ook nog eens een keer*. Ze had nog veel meer kunnen bereiken als ze zich erop had toegelegd. Maar ambitieus was ze niet; ze deed het met wat haar in de schoot werd geworpen.

Extravert; introvert

Veel van wat het publiek van haar te zien kreeg, was buitenkant. Een psycholoog zei ooit tegen haar: 'Je lijkt extravert maar je bent introvert.' Buitenstaanders zagen niet haar angst en onzekerheid en het stille verdriet van een eenzame jeugd, dat altijd sluimerend bij haar bleef. Ook in haar inner circle liet ze nooit het achterste van haar tong zien. De biografie die zes jaar na haar dood in 2015 naar haar op

zoek gaat, ziet zich voor geen geringe opgave geplaatst. Vrienden en collega's die nog van haar leven kunnen getuigen zijn er nauwelijks meer. Yoka liet weinig persoonlijke documenten na; er zijn geen dagboeken en slechts weinig brieven, schoolrapporten zijn er niet meer, evenmin als zakelijke correspondentie. Diepgaande gesprekken, zelfs met haar kinderen Jolanthe en Benjamin, ging ze liefst uit de weg. Er is vrijwel niets dus dat een echte inkijk geeft in haar wezen: wat ze dacht, wat ze vond, wat haar bewoog, wat ze voelde. Wel ruim voorhanden zijn interviews, beschouwingen en recensies in de media, en natuurlijk wat er aan beeld en geluid van haar is bewaard.

Met het beschikbare materiaal, de hulp van haar kinderen en veel anderen die een bijdrage konden leveren, heb ik toch geprobeerd een beeld van haar te schetsen en van een aantal bijzondere mensen die haar pad kruisten. Yoka's leven, zo was het.

Woerden, januari 2023

1.

DE MELKBOER VAN DE PRINSENGRACHT

Er was eens een Amsterdamse banketbakker, Van Beek genaamd, die kort na de Tweede Wereldoorlog zag dat er voor achtduizend gulden een melkwinkel te koop stond op de Prinsengracht nummer 392. Hij sliep er een paar nachten over en besloot melkboer te worden. Hij wilde de winkel nieuw leven inblazen en liet op de etalageruit in sierlijke letters schilderen: Melkhandel Nieuw Leven. Van Beek verkocht daar zijn zuivel, maar ging ook dagelijks de wijk in om zijn producten aan de huisvrouw te brengen. In 1969 kreeg hij hulp van zijn toen zeventienjarige zoon Jan. Nog eens veertien jaar later, toen de oude Van Beek zich terugtrok, nam Jan de winkel over. Hij beperkte zich niet tot zuivel maar bood zijn klanten een breed assortiment aan kruidenierswaren. In de 32 jaar die volgden, verdween het ene winkeltje na het andere van de Prinsengracht, maar Jan hield stand. Tot hij het eind 2015 welletjes vond, tot groot verdriet van zijn uitgebreide klantenkring want ‘Jan de Melkboer’ was zeer populair. Hij had in zijn winkel een blik vol sleutels, door buurtbewoners aan hem toevertrouwd, zodat hij ook bij hun afwezigheid boodschappen thuis kon bezorgen. Zijn besluit om met vervroegd pensioen te gaan was dan ook voor velen treurig nieuws en zelfs AT5 rukte uit om een reportage voor de stadstelevisie te maken over dit einde van een tijdperk. Om zijn klanten te bedanken, organiseerde Jan een afscheidsfeest op vrijdagavond 20 november 2015 in het nabijgelegen jeugdtheater De Krakeling. Het was er stampvol.

Ook zijn overbuurvrouw aan de andere kant van de gracht was van de partij, al had ze tevoren gezegd dat zo'n feest niks voor haar was. Jan van Beek en Yoka Berretty konden letterlijk bij elkaar naar binnen kijken. Ze kenden elkaar heel goed, waren al 35 jaar bevriend. Yoka dronk witte wijn op het afscheidsfeest. Rond een uur of acht hield ze het voor gezien en nam een taxi naar huis. Ze liep eerst nog even binnen bij café Het Molenpad voor een afzakkertje en ging daarna naar haar appartementencomplex. Beneden haalde ze de post uit de brievenbus en nam de lift, die haar bijna tot de derde verdieping bracht. Vandaar moest ze nog een trap van zeven treden op naar haar voordeur. Haar wandelstok in de ene hand, de post in de andere, slecht ter been met haar 87 jaar en een aardige slok achter de kiezen bleek een fatale combinatie. Ze verloor haar evenwicht, stapte mis en viel. Haar onderbuurman Frits de Raadt schrok van de klap. Hij vond Yoka zwaar bloedend onderaan de trap. Ze was met haar hoofd net niet op de tegels geklapt maar op een dikke deurmat, anders had ze de val waarschijnlijk niet overleefd. De Raadt belde 112. Even later stond het halletje vol met toegesnelde hulpverleners. Yoka werd afgevoerd naar het ziekenhuis. Ze zou nog acht dagen leven.

2.

WERVELENDE KLEUREN

Een kille voorjaarsdag

Jokes eerste adres is van de kaart geveegd. Noordsingel 212b Rotterdam bestaat niet meer. Door het samenvoegen van twee woningen komt huisnummer 214 nu direct na 210. Joke werd geboren op 8 mei 1928 om tien over half negen in de ochtend. Het was een kille voorjaarsdag, het kwik kwam niet boven de 12 graden uit. Nederland maakte zich op voor de Olympische Spelen die in de zomer in Amsterdam zouden worden gehouden, het werk aan de Afsluitdijk was in volle gang en in Den Haag resideerde het eerste kabinet-De Geer.

Joke was de roepnaam van Johanna Ernstina Petrusa Meijeringh. Volgens haar dochter Jolanthe werd ze gedoopt. Dat is vreemd want, op één uitzondering na, werd er nooit over religie of geloof gerept in de familie. Bij de burgerlijke stand staat bij de Meijeringhs achter 'kerkgenootschap': *geen*. In de doopregisters van de katholieke kerken in de omgeving van haar geboortehuis is Jokes naam niet terug te vinden. De voornamen die ze kreeg, waren vernoemingen aan vaderskant: Johanna naar oma, Ernstina naar opa en Petrusa naar oom Piet, die, als ze inderdaad is gedoopt, ongetwijfeld haar peetoom was.

Hendrik en Piet in explosieven

De vader van Joke was Hendrik Cornelis Louis Meijeringh, die op 24 augustus 1889 in Rotterdam was geboren. Haar moeder, Adriana Helena (Jeanne) Storm, zag ook in de

Maasstad het levenslicht en wel op 16 februari 1903. Hendrik en Jeanne verloofden zich in april 1925 en trouwden op 8 december 1927. Ze vestigden zich op de Noordsingel. Op de kop af vijf maanden na de trouwdag werd hun dochter geboren. Ze zou enig kind blijven.

In de kleine Joke is de latere Yoka al goed zichtbaar

De Meijeringhs en de Storms waren bepaald geen families Doorsnee. Daarom is het interessant daar kort een blik op te werpen.

Jokes vader Hendrik was de tweede van de vier zonen in het gezin van Ernst Meijeringh en Johanna Centen. De oudste heette Ernst naar zijn vader, dan kwam dus Hendrik, gevolgd door Johann en Petrus (Piet). Wat Ernst deed om in zijn levensonderhoud te voorzien, heb ik niet kunnen achterhalen. Wel dat hij in 1919 in Hongkong trouwde met Rose Schlafer en in 1924 van haar scheidde in Den Haag. Zijn broer Johann vertrok naar Indonesië, waar hij op Java werkte bij de Maatschappij tot Exploitatie van Oliefabrieken in Keboemen. Hij trouwde daar met de uit Den Helder afkomstige Maria van Pelt. Op 5 juni 1927 kwam hun zoon ('Stillborn') dood ter wereld. Dat lieten de bedroefde ouders weten door middel van een advertentie in de krant: *'De Heer en Mevrouw Joh. J. Meijeringh-Van Pelt geven kennis van de geboorte van een levenlooze zoon.'* Daarmee was het drama niet voltooid. Vijf dagen later stierf Maria en moest Johann kond doen van dit nieuwe verlies, ook weer met een advertentie. Hij hertrouwde later met Johanna Zimmermann. Jokes vader Hendrik en zijn broer Piet werkten beiden voor het Amerikaanse concern Hercules Powder Company. Het bedrijf was gespecialiseerd in explosieven, zoals dynamiet en (bus)kruit, en deed uitstekende zaken. Hendrik was chemicus en werkte als vertegenwoordiger bij het verkoopkantoor voor Europa van Hercules in Rotterdam. Hij was permanent op pad om de springstoffen en munitie van de firma aan de man te brengen. Piet had een hoge functie en reisde vrijwel jaarlijks naar het hoofdkantoor in Amerika, dat was gevestigd in Wilmington, Delaware. Begin jaren dertig vertrok hij voorgoed uit Nederland en ging in Wilmington wonen. Hij trouwde daar in 1936 met Rachel Biggs, de dochter van een in-

vloedrijke procureur-generaal. The New York Times berichtte in 1941 dat Petrus W. Meyeringh (de lange ij was in Amerika al snel gesneuveld) was benoemd tot vicevoorzitter van de raad van bestuur van Hercules. Na zijn pensionering verhuisde hij met Rachel naar Florida, waar hij in 1977 overleed.

Heldere antwoorden uit de Bijbel

Oom Piet is de enige uitzondering die ik binnen de familie heb gevonden als het gaat om geloof en religie. Hij is de auteur van een uiterst merkwaardig, ongedateerd boekje, dat werd uitgegeven in de Forum boekerij van de Zuid-Hollandsche uitgeversmaatschappij Stok, vrijwel zeker in de jaren vijftig. Het heet *Toeval? Neen! Maar wat dan wel...* In het voorwoord heet het dat de ‘Amerikaanse Nederlander Petrus W. Meijeringh er op positieve wijze toe bijdraagt dat de mens door zelf-onderzoek de weg naar zijn zo ver (sic) begeerde geluk zal weten te vinden’. In het boekje verhaalt de schrijver hoe een goede vriend Bijbeltests uitvoert. Hij stelt in gedachten een vraag, slaat met gesloten ogen de Bijbel open op een willekeurige pagina, prikt zijn vinger op een passage en leest die. En verdomd, telkens vindt hij een helder antwoord op zijn vraag. Het boekje is geheel doordeesemd van het geloof, de Bijbel en het Koninkrijk Gods. Toeval bestaat niet, is de boodschap. ‘Iedere ontmoeting, iedere ervaring, elke gebeurtenis schijnt bij aandachtige en eerlijke analyse te passen in het patroon van ons leven.’ Als de vriend op een keer met zijn vinger een blanco pagina aanwijst, klopt dat natuurlijk ook. Hij had namelijk dezelfde vraag al eens eerder gesteld en ‘hier kwam een duidelijke bevestiging, dat de vorige antwoorden niet behoeften te worden herhaald’.